

Призив на граждански организации до Пленума на ВСС

11.Дек.2024

ДО

ПЛЕНУМА НА ВИСШИЯ СЪДЕБЕН СЪВЕТ

П Р И З И В

Относно: необходимостта от отлагане на процедурите по избор на главен прокурор и председател на Върховния административен съд на Република България

УВАЖАЕМИ ДАМИ И ГОСПОДА ЧЛЕНОВЕ НА ВИСШИЯ СЪДЕБЕН СЪВЕТ,

Обръщаме се към Вас с призив за спиране на възобновената на 12 септември 2024 г. процедура за избор на главен прокурор с решение на Пленума на Висшия съдебен съвет (ВСС), (Протокол № 2/12.09.2024 г.) и откритата на 17 октомври процедура за избор на председател на Върховния административен съд (Протокол № 7/17.10.2024 г.) поради следните причини, водещи до правна невъзможност за провеждане на законосъобразни процедури на този етап:

1. Налице е конституционна невъзможност за провеждане на законосъобразни процедури за главен прокурор и председател на Върховния административен съд (ВАС) от сега действащия състав на ВСС. Текстът на § 23 от Закона за изменение и допълнение на Конституцията на Република България (ДВ, бр. 106 от 2023 г.) ясно заявява, че до избирането на следващи Висш съдебен и Висш прокурорски съвет, настоящият изпълнява функциите на ВСС, с изключение на изрично посочени правомощия, които той няма право да осъществява. Сред тях е и избора на т. нар. „трима големи“ в съдебната власт – главен прокурор, председател на ВАС и председател на Върховния касационен съд (ВКС).

2. Със своето решение №13 от 26/07/2024 г. по конституционно дело № 1/2024 г. Конституционния съд (КС) на Република България категорично посочва, че § 23 от ЗИД на КРБ не е противоконституционен. Във връзка с тази конституционна норма, която не е отменена от КС, както и по отношение на решението на Пленума на ВСС да възобнови процедурата за избор на главен прокурор и да открие такава за избор на председател на ВАС, в КС на Република България са постъпили две искания, подписани от две отделни групи народни представители от 51-то Народно събрание, за тълкуване на § 23 от ЗИД на КРБ и свързаните с него текстове от Конституцията (к. д. № 41 от 28.11.2024 г. и к. д. № 42 от 05.12.2024 г.). от 5.12.2024 г. ). Посочените искания до КС за тълкуване на § 23 от ЗИД на КРБ, във връзка с други текстове на Конституцията, следва да бъдат разглеждани като нововъзникнало обстоятелство, което действащият състав на ВСС не може да си позволи да пренебрегне, защото прибързаното

решение за избор на двама от „тримата големи“ в съдебната система може да доведе до нова конституционна криза, с оглед бъдещото произнасяне на КС по тези въпроси. Реално в момента ВСС е изправен отново пред възможността да изпадне в хипотеза на чл. 54, ал. 1 т. 4 от Административнопроцесуалния кодекс (АПК) която казва, че „Административният орган спира производството, когато Конституционният съд е допуснал разглеждането по същество на искане, с което се оспорва конституционността на приложим закон“. Следва да припомним, че именно аргументите на този текст от АПК ВСС вече използва през лятото на 2023 г. за да спре текущата процедура за избор на главен прокурор (Решение на Пленума на ВСС по Протокол № 20 от 06.07.2023 г.). Тълкуването на чл. 54, ал. 1, т. 4 АПК, във връзка с текста на ал. 1 на същия член, показва, че ВСС няма дискреционна власт дали да спре производството или не. Напротив, ВСС е обвързан със задължението да спре процедурата при настъпването на конкретен юридически факт, който в случая е сезирането на КС от две отделни групи народни представители. Подобно законодателно решение не е случайно и съществува именно за да предпази обществото от ситуации на правна несигурност или възможна колизия на решения на административен орган, какъвто в случая се явява ВСС по отношение на избора на главен прокурор и председател на ВАС, от една страна, и Конституцията на Република България, от друга страна.

3. В допълнение на конституционната необходимост за спиране на процедурите за избор на главен прокурор и председател на ВАС е налице и колизия с действащия закон. § 10 от ЗИД на НПК, публикуван в „Държавен вестник“, бр. 18/01.03.2024 г., внася изменения в Закона за съдебната власт (ЗСВ), чрез които се доразвиват на законово ниво последните конституционни изменения, в частта, отнасяща се до съдебната власт. В този контекст §31 от Преходните и заключителни разпоредби на ЗСВ също, подобно на § 23 от ЗИД на КРБ, запрещава на сегашния състав на ВСС да избира т. нар. трима големи в съдебната власт. Цитираната разпоредба на §31 от ПЗР на ЗСВ е обективен факт, който още веднъж показва необходимостта от спиране на процедурите от компетентния орган, а именно ВСС.

4. Горепосочените нормативни колизии причиниха сериозен смут и правен дебат по същество и в самия висш административен и кадрови орган на съдебната власт, което е видно от цитираните протоколи на пленума на ВСС. Това допълнително показва необходимостта от спиране на процедурите до изясняване на приложимата нормативна рамка.

5. Отвъд чисто правните аргументи, не могат да бъдат подминати и моралните аспекти на текущите процедури за избора на главен прокурор и председател на ВАС. Ноторно известен факт е, че сегашният състав на ВСС действа извън мандат и с непопълнена професионална квота. С цел преодоляване на правната несигурност и по аналогия с Решение на КС № 12 от 27.09.2022 г. по дело 7/2022, с което КС обявява, че главният инспектор и инспекторите към Инспектората към ВСС продължават своите функции до избиране на нови от Народното събрание, се прие, че ВСС също има право да действа след изтичане на своя мандат, до конституиране на нов състав. Последното, макар и спорно от житейска гледна точка, и най-вероятно предмет на бъдеща нормативна колизия, този път между българското законодателство и правото на Европейския съюз[1], бе изрично отчетено и от конституционния законодател през 2024 г., чрез текста на § 23 от ЗИД на КРБ. Въпреки това обаче, конституционният законодател изрично запрещава на сегашния състав на ВСС да извършва определени действия, с оглед на това, че извършването им

от състав на съвета, извън мандат, може до доведе до трайни негативни последици за цялото общество. Най-важната от тях е, че подобен избор ще доразруши и малкото останало доверие на българското общество в съдебната власт. Не по-малко важна последица е и тази, че изборът на следващия редовен главен прокурор и председателя на ВАС от орган, който е извън мандат и с непълна професионална квота, представляват риск за легитимността въобще на тези две институции. Припомняме, че те са сред най-важните фигури в цялостната конструкция на съвременната българска държава, като техният мандат би следвало да продължи до 2032 г., т. е. далеч след като настоящите членове на ВСС вече няма да са на позициите, които заемат сега.

б. Не на последно място следва да се посочи и обстоятелството, че към момента не са отпаднали по несъмнен начин обществено известните съмнения по отношение наличието на високи нравствени качества на единствения кандидат за нов главен прокурор, което допълнително руши доверието в процедурата за избора му.

Поради гореизложените аргументи, ние, долуподписаните граждански организации призоваваме членовете на ВСС да спрат процедурите за избор на главен прокурор и председател на ВАС.

Уважаеми, дами и господа, членове на ВСС,

Смятаме, че с такова решение ще проявите дължимата отговорност пред принципа за върховенство на правото, неизменно присъщ на ролята на Висшия съдебен съвет, и ще предпазите обществото от бъдещи конституционни и институционални кризи.

11.12.2024 г.

С уважение:

Български институт за правни инициативи

Български Хелзинкски комитет

Институт за пазарна икономика

Антикорупционен Фонд

Глас – България

Действие

Програма достъп до информация

[1] Виж преюдициално запитване от Софийски районен съд по съединени дела С-313/23, С-316/23 пред Съда на Европейския съюз относно компетентността на Инспектората към Висшия съдебен съвет за образуването на дисциплинарно производство срещу съдии и прокурори при изтекъл мандат.